

**Rok akademicki:**

2014/15

**Jednostka prowadząca:**

Instytut Historii WHiDK

**Kierunek:**

Archiwistyka i zarządzanie dokumentacją

**Poziom:**

studia pierwszego stopnia (licencjackie), stacjonarne

**Nazwa przedmiotu:**

**Historia powszechna i Polski średniowiecza**

**(General history and the history of Poland in the Middle Ages )**

**Język:**

PL

**Typ przedmiotu:**

przedmiot podstawowy i kierunkowy

**Przedmiot obieralny:**

nie

**Rok studiów, semestr:**

rok I, semestr zimowy

**Wymiar:**

ćwiczenia: 30 godz.

**Punkty ECTS:**

ćwiczenia: 2

**Forma zaliczenia:**

ćwiczenia: zaliczenie z oceną

**Prowadzący:**

ćwiczenia: o. dr hab. Tomasz Gałuszka OP, prof. UPJPII; dr hab. Tomasz Graff;

**Koordynator sylabusu:**

o. dr hab. Tomasz Gałuszka OP, prof. UPJPII

**Sylabus dostępny w ramach:**

- [Historia powszechna i Polski średniowiecza](#) [na kierunku:] [Historia](#) (H), studia pierwszego stopnia (licencjackie), stacjonarne, I rok, semestr zimowy
  - [prowadzący ćwiczenia:30h/zo/2ECTS]: o. dr hab. Tomasz Gałuszka OP, prof. UPJPII;
  - [prowadzący ćwiczenia:30h/zo/2ECTS]: dr hab. Tomasz Graff;
- [Historia powszechna i Polski średniowiecza](#) [na kierunku:] [Archiwistyka i zarządzanie dokumentacją](#) (Aizd), studia pierwszego stopnia (licencjackie), stacjonarne, I rok, semestr zimowy
  - [prowadzący ćwiczenia:30h/zo/2ECTS]: o. dr hab. Tomasz Gałuszka OP, prof. UPJPII;

- [prowadzący ćwiczenia:30h/zo/2ECTS]: dr hab. Tomasz Graff;
- [Historia powszechna i Polski średniowiecza](#) [na kierunku:] [Turystyka historyczna](#) (Th), studia pierwszego stopnia (licencjackie), stacjonarne, I rok, semestr zimowy
  - [prowadzący ćwiczenia:30h/zo/2ECTS]: o. dr hab. Tomasz Gałuszka OP, prof. UPJPII;
  - [prowadzący ćwiczenia:30h/zo/2ECTS]: dr hab. Tomasz Graff;

#### **Wymagania wstępne:**

Znajomość historii średniowiecza i podstawowych metod analizy źródeł historycznych

#### **Cele:**

Celem ćwiczeń jest zaznajomienie studenta z literaturą historyczną (źródła i opracowania), dotyczącą okresu średniowiecza oraz ich poprawną analizą i interpretacją. Ponadto, student zapozna się z najnowszymi metodami prezentacji i popularyzacji treści historycznych.

W trakcie ćwiczeń zostaną omówione najważniejsze wydarzenia z historii powszechnej okresu średniowiecza w Europie i Polsce ze szczególnym uwzględnieniem problemów społecznych i doktrynalnych. Punktem wyjścia w prezentacji poszczególnych zagadnień będzie konkretna powstanie historyczna z okresu średniowiecza.

#### **Treści kształcenia:**

Ćwiczenia składają się z trzech części: 1) prezentacja tekstu przez studenta; 2) praca w grupach nad tekstem źródłowym;  
3) prezentacja pracy grupowej i ewentualna dyskusja;  
4) praca semestralna.

#### **Główne zagadnienia:**

1. Benedykt z Nursji: monastycyzm wczesnośredniowieczny
2. Kolumban Starszy i Kolumban Młodszy: monastycyzm iroszkocki
3. Chlodwig: Powstanie państw barbarzyńskich w zachodniej części Cesarstwa Rzymskiego
4. Grzegorz Wielki: średniowieczna christianitas
5. Karol Młot: relacje chrześcijańsko-muzułmańskie
6. Karol Wielki: Europa karolińska i renesans karoliński
7. Otto I Wielki: Europa ottońska
8. Mieszko I: powstanie państwa u Słowian zachodnich
9. Gall Anonim: ideał władcy polskiego w Kronice Galla Anonima
10. Wincenty Kadłubek: państwo i władcy w Kronice Wincentego Kadłubka
11. Henryk IV: walki o „Dominium mundi”
12. Bolesław II Szczodry i biskup Stanisław
13. Aleksy III Angelos: relacje pomiędzy Wschodem i Zachodem
14. Leszek Biały: Polska dzielnicowa
15. Ludwik IX: ruch krucjatowy
16. Elżbieta z Turynii: kobieta i mężczyzna w średniowiecznym społeczeństwie
17. Dominik z Caleruega i Franciszek z Asyżu: nowe zakony w średniowiecznej Europie

18. Bernard Gui: problem herezji i nowych ruchów religijnych w średniowiecznej Europie
19. Tomasz z Akwinu: kultura i nauka średniowiecza
20. Filip IV Piękny: monarchia francuska przełomu XIII i XIV wieku
21. Władysław Łokietek: Odnowione Królestwo Polskie
22. Władysław Jagiełło: Unia Polsko-Litewska
23. Joanna d'Arc: wydarzenia Wojny Stuletniej
24. Mikołaj Oresme: ekonomia i gospodarka w średniowieczu
25. Suger z St-Denis: sztuka średniowieczna (muzyka, sztuki piękne, literatura i architektura)

**Efekty kształcenia:**

Wiedza: K\_W01, K\_W02, K\_W05, K\_W06, K\_W09

Umiejętności: K\_U01, K\_U02, K\_U03, K\_U07, K\_U08

Kompetencje społeczne: K\_K01, K\_K02, K\_K03

**Metody i narzędzia dydaktyczne:**

Analiza źródeł historycznych; prezentacja źródeł historycznych, przechowywanych w zbiorach krakowskich archiwów i bibliotek; praca z międzynarodowymi bazami źródeł historycznych (katalogi rękopisów średniowiecznych, biblioteki cyfrowe itp.)

**Sposoby sprawdzania i warunki zaliczenia:**

Udział w zajęciach

Aktywność studenta w trakcie ćwiczeń

Przygotowanie min. 3 wystąpień w semestrze (prezentacja multimedialna + odczyt), dotyczących jednego zagadnienia związanego z historią średniowiecza, ok. 10-15 min.

Kolokwium zaliczeniowe (koniec semestru)

Praca semestralna, z wybranego przez siebie i skonsultowanego tematu z zakresu historii średniowiecza: min. 15 000 znaków bez spacji

**Lektury podstawowe:**

Podręczniki:

R. Michałowski, Historia Powszechna. Średniowiecze, Warszawa 2009

T. Jurek, E. Kizik, Historia Polski do 1572, Warszawa 2013

**Źródła:**

Reguła zakonna Benedykta z Nursji

Reguła klasztoru św. Pachomiusza

Libri poenitentiales, opr. A. Baron, H. Pietras, Kraków 2011

Kazania Cezarego z Arles, [w:] Pisma Starochrześcijańskich Pisarzy, t. 52, opr. E. Stanuła, Warszawa 1989

Anonim tzw. Gall, Kronika polska, tłum. R. Grodecki

Mistrz Wincenty, Kronika polska, tłum. B. Kürbis,

Prokopiusz z Cezarei, Historia Sekretna

Anna Komnena, Aleksjada, t. 1-2

Usama ibn Munkidh, Księga pouczających przykładów, Wrocław 1975

Robert de Clari, Zdobycie Konstantynopola, Poznań 1997

Jean de Joinville, Czyny Ludwika Świętego króla Francji, Warszawa 2002

J. Garbarcik, K. Pieradzka, Teksty źródłowe do nauki historii powszechnej wieków średnich, Kraków 1974 [i kolejne wydania]

G. Labuda, Słowiańszczyzna starożytna i wczesnośredniowieczna. Antologia tekstów źródłowych, Poznań 1999

Upadek cesarstwa rzymskiego i początki feudalizmu na zachodzie i w Bizancjum, oprac. M. H. Serejski, Warszawa 1954 [i kolejne wydania]

J. Hauziński, Kraje i kultury śródziemnomorskie, Poznań 1990

A. Paner, J. Iluk, Na tabliczce, papirusie i pergaminie. Źródła historyczne, Koszalin 1997

Wiek V-XV. Teksty źródłowe do historii wieków średnich, Warszawa 2000

#### Opracowania:

T. Manteuffel, Historia powszechna, t. 2: Średniowiecze, Warszawa 1965

B. Zientara, Historia powszechna średniowiecza, Warszawa 1994

Wielka Historia Polski, t. 2: J. Wyrozumski, Dzieje Polski Piastowskiej, Kraków 1999

Wielka Historia Polski, t. 3: K. Baczkowski, Dzieje Polski Piastowskiej, Kraków 1999

S. Szczur, Historia Polski. Średniowiecze, Kraków 2002

J. Baszkiewicz, Myśl polityczna wieków średnich, Poznań 2009

J. Strzelczyk, Średniowiecze – jakie? Jak?, Poznań 2009

R. Michałowski, Historia Powszechna. Średniowiecze, Warszawa 2009

M. Balard, Łaciński Wschód. XI-XV wiek, Kraków 2010

T. Gałuszka, Badania nad Biblią w XIII wieku, Kraków 2005

#### Lektury uzupełniające:

Ch. Lelong, Życie codzienne w państwie Merowingów, PIW, Warszawa 1967

H. Goddard, Historia stosunków chrześcijańsko-muzułmańskich, Warszawa 2009

J. Hauziński, Muzułmańska sekta asasynów, Poznań 1978

K. Pachniak, Nauka i kultura muzułmańska i jej wpływ na średniowieczną Europę, Warszawa 2010

K. Skwierczyński, De sanctitate meritorum et gloria miraculorum beati Karoli Magni. Kanonizacja jako instrument walki w sporze między imperium i sacerdotium, [w:] Christianitas Romana, red. K. Skwierczyński, Warszawa 2009, s. 172-196

J. Pysiak, Wyprawa Karola Wielkiego na Wschód i cudowne uzdrowienie skrofułów przez króla Francji [w:] Christianitas Romana, red. K. Skwierczyński, Warszawa 2009, s. 215-234

J. Pysiak, Karolińska legenda relikwii Korony cierniowej, [w:] Europa barbarica, Europa christiana, Warszawa 2008, s. 169-191

M.T. Szczepański, Proroctwo i obietnica. Nadprzyrodzone przesłanki władzy Ottonów w ujęciu Hrotsvit z Gandersheim, [w:] Christianitas Romana, red. K. Skwierczyński, Warszawa 2009, s. 104-120

R. Michałowski, Zjazd gnieźnieński, Warszawa 2005

J. Gąssowski, Dawni Słowianie – naród czy religia, [w:] Aetas media aetas moderna. Studia ofiarowane prof. H. Samsonowiczowi, Warszawa 2000, s. 257-263

K. Godłowski, Spór o Słowian, [w:] Narodziny średniowiecznej Europy, red. H. Samsonowicz, Warszawa 1999, s. 52-85

H. Samsonowicz, Świadomość grupowa na ziemiach polskich, [w:] Europa barbarica, Europa christiana, Warszawa 2008, s. 199-213

K. Skwierczyński, Recepja idei gregoriańskich w Polsce, Warszawa 2005

. Strzelczyk, O warunkach i zakresie medycznej działalności kobiet w średniowieczu, [w:] Scriptura custos memoriae, red. D. Zydorek, Poznań 2001, s. 411-425

T. Jurek, Fryzura narodowa średniowiecznych Polaków, [w:] Scriptura custos memoriae, red. D. Zydorek, Poznań 2001, s. 635-653

A. Maciąg, Łacińska pieśń i listy miłosne w Polsce w XV wieku, [w:] Średniowieczna wizja świata, red. T. Wolińska, s. 171-181  
S. Runciman, Teokracja bizantyjska, Warszawa 1982  
J. Le Goff, Święty Ludwik, Warszawa 2001  
J. R. Smith, Krucjaty. Historia, Poznań 2008  
R. Urbański, Granice okrucieństwa, „Studia Źródłoznawcze”, 44 (2004), s. 37-49  
. Mularczyk, Mongołowie pod Legnicą w 1241 r., „Kwartalnik Historyczny”, 1-2 (1989), s. 3-25  
T. May, Najazdy Mongołów, Warszawa 2010  
S. Wielgus, Zachodnia i polska nauka średniowieczna, Płock 2005  
W. Seńko, jak zrozumieć filozofię średniowieczną, Kęty 2001  
J.-P. Torrell, Kim był właściwie Tomasz z Akwinu? [w:] Św. Tomasz teolog, Kęty 2005, red. M. Paluch, s. 11-24  
E. M. Hallam, J. Everard, Francja w czasach Kapetyngów, Warszawa 2006  
M. Defourneaux, Życie codzienne w czasach Joanny d'Arc, Warszawa 1963  
S. Kwiatkowski, Problem ubóstwa w Kościele XI-XV w., [w:] Inter oeconomiam celestem et terrenam, red. W. Długokęcki i in., Kraków 2011, s. 35-68  
S. Kutrzeba, Finanse i handel średniowiecznego Krakowa, Kraków 2009  
T. Gałuszka, Tomasza z Akwinu Lectura super Matheum cap. I-II: studium historyczno-krytyczne i edycja tekstu, Kraków 2011

**Uwagi:**

Brak